

LEEUWARDEN: EEN GEHELE STAD WORDT BEDEKT MET WOONZORGZONES.

Utrecht, mei 2002

Aedes-Arcares Kenniscentrum Wonen-Zorg
Drs. J.P.J. Singelenberg

In vogelvlucht

Leeuwarden heeft als een van de eerste steden in Nederland de ambitie geformuleerd om te komen tot een geheel nieuwe woonzorgstructuur naar Scandinavische snit, met als ruggengraat een netwerk van multifunctionele wijkcentra omringd door kleinschalige woonvormen. Op bovenwijks niveau komt in de plaats van het verpleeghuis een tweedelijns zorgcentrum nieuwe stijl met nog slechts een beperkte verblijfsfunctie.

De gemeente, de wijkorganisaties, de zorgaanbieders en de woningcorporaties steunen het nieuwe concept. Het Leeuwardense model is misschien iets minder radicaal dan het nabijgelegen experiment Trynwalden, maar het omvat een veel groter gebied en een breder aanbod.

Een eerste uitwerking van het nieuwe model heeft plaatsgevonden voor de pilot-wijken Westeinde en Vrijheidswijk. In de loop van 2002 verschijnt een brochure over het Leeuwardense model.

Voorzieningen Leeuwarden oude situatie

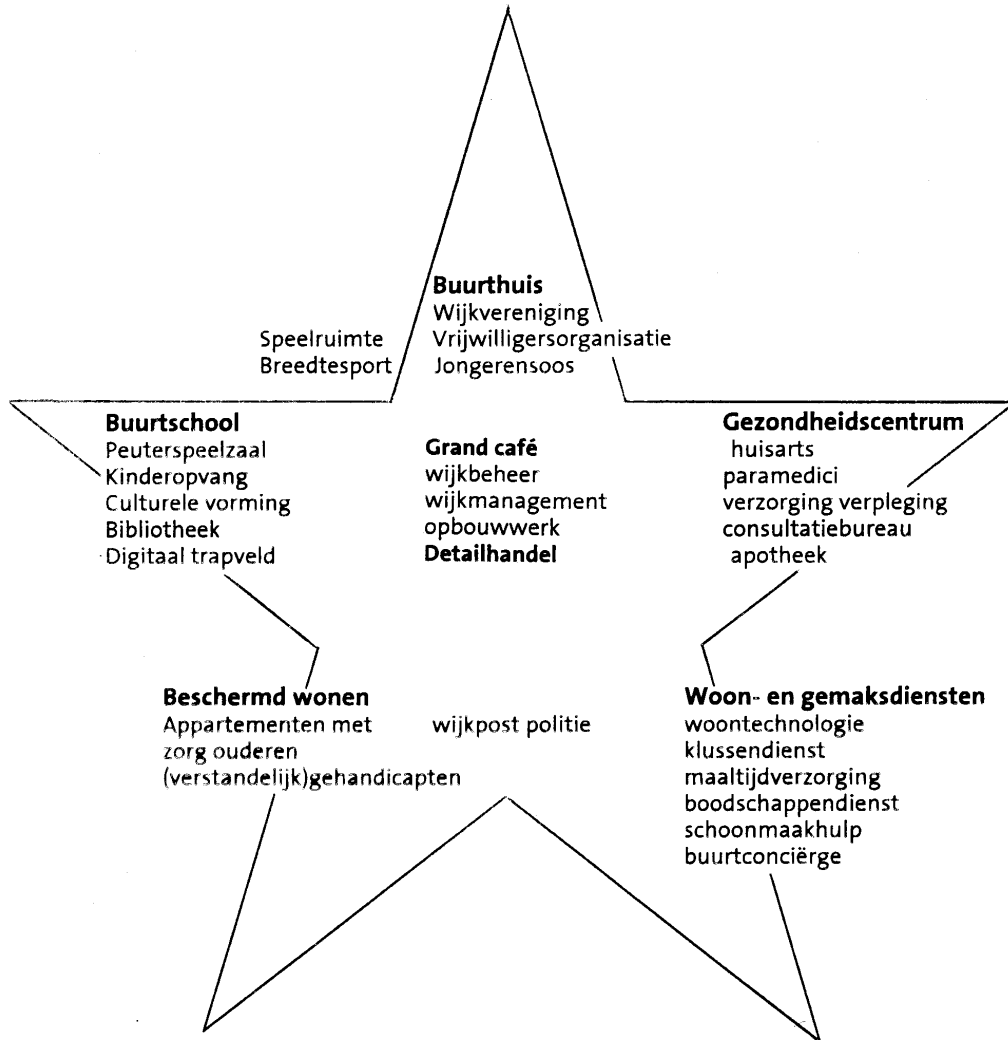

Voorzieningen Leeuwarden nieuwe situatie

Woonservicezones en multifunctionele centra

In haar "Visie op woonservicezones en multifunctionele centra" (december 2000) schetst de gemeente Leeuwarden de structuur die haar voor ogen staat. Verwezen wordt naar het STAGG-model en de geplande woonzorgzones in Amsterdam en Breda.

Leeuwarden kiest voor een brede insteek, dus niet alleen het wonen in combinatie met de (AWBZ-) zorg. Een multifunctioneel wijkcentrum dient tevens te omvatten de algemene welzijnsfuncties in de wijk, het eerstelijns gezondheidscentrum en de buurtschool. Zo mogelijk dient ook het wijkwinkelcentrum hierbij aan te sluiten. In het stermodel is een

veelheid aan haal- en brengdiensten voor ongeveer 10.000 inwoners ondergebracht. Voor de stad Leeuwarden (met bijna 90.000 inwoners) worden 16 woonservicezones voorzien.

Model wijkgerichte zorginfrastructuur

Zorgaanbieder Stichting Palet heeft samen met woningcorporatie Nieuw Wonen Friesland een woonzorgstructuur uitgewerkt voor de tien wijken waar zij samen de voornaamste woonzorgaanbieder zijn, omvattende 70% van de Leeuwarder bevolking. In dit masterplan is ook uitwerking gegeven aan een van de twee bovenwijkse zorgcentra nieuwe stijl.

Het plan omvat een structuur met zeven volwaardige multifunctionele centra en drie kleinere centra voor wijken met onvoldoende draagvlak voor een compleet MFC.

In de centra is de thuiszorg (incl. 24 uren zorg) en het welzijnsaanbod voor alle wijkbewoners (4.000 tot 12.000 per wijk) geconcentreerd, in het bijzonder voor de 8.800 ouderen (65+) in dit deel van Leeuwarden.

De thans aanwezige intramurale capaciteit van ruim 500 verzorgingshuisplaatsen wordt gedeconcentreerd in 10 clusters van 50 per centrum. Deze clusters worden verdund met een factor 2 of 3 tot woonzorgcomplexen van 100-150 woningen, waarin de helft tot tweederde van de bewoners geen verzorgingsindicatie heeft.

Van de verpleeghuiszorg (156 bedden in verpleeghuis Parkhove) gaan 102 plaatsen de wijk in, plus een stukje nieuwe volume voor de wachtlijst.

Er komen negen kleinschalige woonvormen met elk 12 tot 24 wooneenheden voor dementerende ouderen. Deze woonvormen worden verbonden met de multifunctionele centra in verband met doelmatige 24 uren zorg.

Op een centrale plaats komt een nieuw bovenwijkse zorgcentrum met 30 bedden voor kortdurende (ziekenhuisverplaatste) zorg plus 8 plaatsen voor deeltijdbehandeling en 6 plaatsen voor terminale zorg. Dit zorgcentrum heeft tevens de functie van expertisecentrum ten behoeve van de multifunctionele centra in de wijken.

Niet ver daarvandaan, maar los ervan, komt in het stadscentrum een woonvoorziening voor 24 sterk gedragsgestoorde psychogeriatrische cliënten.

Dienstverlening is in de visie van Palet een ander product dan zorg of welzijn, en zal worden ondergebracht in een aparte serviceorganisatie, los van de zorgorganisatie.

Hierin zal ook Nieuw Wonen Friesland participeren. Het aanbod geldt voor een ieder in de wijk. Levering van diensten kan deels worden uitbesteed aan derden.

Nieuw Wonen Friesland zal in de wijken ook buiten de woonzorgcomplexen en de kleinschalige woonvormen voor dementerenden, een aantal kleinere projecten voor begeleid wonen voor andere doelgroepen realiseren. Door opplussen en nieuwbouw zal in de wijken het aantal levensloopbestendige woningen worden opgevoerd.

Nadere studies zullen moeten uitwijzen in welke wijken bestaande accommodaties kunnen worden aangepast voor de nieuwe kleinschalige functie, en waar nieuwbouw nodig is. Ook in het buitengebied zal in een aantal dorpen worden overgeschakeld op de nieuwe structuur.

In de overige vijf wijken van Leeuwarden heeft zich een tweede combinatie gevormd die in grote lijnen dezelfde visie heeft: Zorggroep Noorderbreedte en Corporatieholding Friesland. In enkele wijken zijn beide combinaties aanwezig.

De tweede combinatie wil iets minder ver gaan in het extramuraliseren en een wat steviger verpleeghuisfunctie handhaven.

MFC Westeinde

In de pilotwijk Westeinde is een Multifunctioneel Centrum voorzien tussen het bestaande verzorgingshuis annex woonzorgcomplex Swettehiem en het wijkwinkelcentrum. Deze gewilde naoorlogse wijk telt echter slechts 4300 inwoners. Het centrum zal dus ook moeten functioneren voor de aangrenzende Valeriuswijk (1500 inwoners). De langzaam verkeer routes tussen beide wijkdelen dienen te worden verbeterd.

Theoretisch zou er plaats zijn voor een gezondheidscentrum rond 2-3 huisartsenpraktijken, maar deze zijn moeilijk te verplaatsen in bestaande situaties.

Een compleet MFC is dus niet haalbaar, temeer daar de exploitant van het wijkwinkelcentrum met eigen investeringsplannen is gestart.

Niettemin is er een levensvatbaar programma van eisen uitgekomen voor een nieuw wijkcentrum dat een zorg-, activiteiten- en dienstencentrum omvat en waarin de Wijkvereniging Westeinde een actieve inbreng heeft.

Het plan is om het verzorgingshuisdeel van Swettehiem (15 jaar oud) om te bouwen tot kleinschalig groepswonen, o.a. voor bewoners met complexe problematiek (Down+Alzheimer). Het wooncomplexdeel (25 jaar oud)

zal worden gerenoveerd en een geheel nieuwe entree krijgen aan een 'wijkplein', waaraan het nieuwe MFC komt te liggen, met de welzijnsfuncties voor de wijk en voor de bewoners van Swettehiem. Aan dat plein komen ook levensloopbestendige woningen te liggen, alsmede het gerenoveerde wijkwinkelcentrum.

De zittende bewoners van Swettehiem hechten echter ook aan eigen, besloten activiteiten. Voorgesteld wordt om dit op te lossen door "doelgroep-uren" in te stellen, maar wel dezelfde multifunctionele accommodatie te gebruiken.

Woonzorgzone Westeinde: woon- en zorgcentrum oude situatie

Woonzorgzone Westeinde: wijkwelzijnscentrum oude situatie

Steunpunt Vrijheidswijk

Vrijheidswijk is een stedelijk vernieuwingsgebied met in delen van de wijk sociale problemen en sociaal onveilige situaties.

Hier is dan ook een andere insteek gekozen. Drie flatgebouwen waar nu al voornamelijk senioren wonen worden geschakeld tot een soort woonzorgcomplex met een eigen zorgsteunpunt. Hier zal ook 24 uren zorg worden geboden. Begonnen is inmiddels met een steunpunt voor 22 verzorgingsgeïndiceerde, gevestigd in twee samengetrokken appartementen. Het plan is om uit te bouwen naar 50 verzorgingsplaatsen op 258 woningen, wellicht later aan te vullen met een cluster van 24 verplegingsplaatsen. Ook de thuiszorgfunctie in aangrenzende complexen kan worden uitgebouwd. Op dit moment is de haalbaarheid van een 24 uren zorgpost voor 22 cliënten met verzorgingshuisindicatie nog wat precair, maar er is een tijdelijke regeling met het zorgkantoor getroffen.

In de Vrijheidswijk is een compleet MFC op korte termijn niet haalbaar, zowel vanwege het te lage inwonertal als vanwege de sociale polarisatie. In de uitgewerkte visie wordt uitgegaan van een categoriaal zorg- en dienstencentrum voor de ouderen in het genoemde woonzorgcomplex, maar wel te situeren op een vooruitgeschoven plaats richting wijkcentrum, zodat later verdere integratie mogelijk is. ("venster naar de wijk").

In de nachtsituatie zou het zorgteam voorlopig wel alleen binnen het complex opereren.

Verdere ontwikkeling

Een belangrijke stap in de richting van de nieuwe woonzorgstructuur is gezet door de overeenkomst tussen Palet en Woonzorg Nederland om het verzorgingshuis Greunshiem, dat niet goed in de nieuwe structuur past, te saneren.

In het gebouw blijft na verbouwing een wijksteunpunt met 50 verzorgingsappartementen en 24 eenheden groepswonen aanwezig. De open winkel- en restaurantfuncties worden uitgebreid en er komen ruimten voor kinderopvang en kantooruimten in het gebouw.

Palet heeft inmiddels onderzoeken lopen naar de mogelijkheden tot functiewijziging van alle bestaande verzorgingshuizen. Verpleeghuis Parkhove zal hoe dan ook verdwijnen.

Een knelpunt dat nog dient te worden opgelost is dat de gemeente ondanks het hoge ambitieniveau wat betreft multifunctionele wijkcentra, bezig is om het welzijnswerk af te slanken.

Ook dient er nog een voldragen Leeuwarden-breed masterplan te komen waarin de visiedocumenten van de gemeente en van de beide combinaties van woonzorgaanbieders samenkomen. Ook andere partijen zouden daarin een inbreng moeten kunnen hebben.

Uit de beide wijkpilots kan de conclusie worden getrokken dat alle krachten in een wijk dienen te worden gebundeld om tot de beoogde brede multifunctionele centra te komen, te meer daar de woonzorgzones in Leeuwarden aan de kleine kant zijn.

In het bijzonder de participatie van de eerstelijns gezondheidszorg, de wijkwinkelcentra en de sector gehandicaptenzorg verdient de aandacht. Zonder deze partners erbij blijven de wijkcentra onvolledig.